

A 1727/tillväxt

Käsittelijä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsenehdotusta ammatillisesta järjestäytymisestä

Ehdotus

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että käynnistetään yhteinen keskustelu siitä, miten Pohjoismaissa voidaan luoda mahdollisuudet paremmin järjestäytyneelle työelämälle, ja siihen liittyen, miten Pohjoismaat voivat edelleen kehittää tasapainoista kolmikantayhteistyön mallia.

Taustaa

Ammatillinen järjestäytyminen työmarkkinoilla on yksi pohjoismaisen työmarkkinamallin peruspilareista ja siten vahvojen pohjoismaisten työmarkkinoiden edellytys.

Jo vuosikymmeniä Pohjoismaiden palkansaajakulttuuriin on oleellisesti kuulunut jäsenyys työmarkkinaosapuolena toimivassa ammattijärjestössä. Ammattiliitto on neuvottelujen olennainen osapuoli ja jäsenyys perustuu palkansaajien järjestäytymiseen ja heidän edunvalvontaansa työnantajien kanssa käytävien neuvottelujen ja työehtosopimusten avulla.

Laskeva järjestäytymisaste

Useiden tutkimusten mukaan järjestäytymisaste on viime vuosina valitettavasti ollut Pohjoismaissa laskussa, ja palkansaajien järjestäytymisessä on tapahtunut käänne. Kyseinen kehitys näkyy erityisesti tietyillä aloilla, joilla alhainen järjestäytymisaste johtuu muun muassa määräaikaisten työntekijöiden suuresta osuudesta, ulkomaisen vuokratyövoiman runsaasta käytöstä ja työttömyyden kasvusta.

Laskeva järjestäytymisaste voi johtaa siihen, että palkansaajien neuvotteluvahvuus työnantajiin nähden heikkenee ja he jäävät työmarkkinoilla oman onnensa nojaan. Se voi johtaa yksilöllisiin sopimuksiin, joissa palkat ovat huonommat ja työntekijällä ei ole lainkaan oikeuksia tai niitä on vain vähän. Alhainen järjestäytymisaste voi myös johtaa siihen, että ammattijärjestöt kutistuvat niin pieniksi, etteivät työnantajat ole halukkaita tekemään niiden kanssa sopimuksia.

Tasapainoinen kolmikantayhteistyö

Talouden ja työn tuottavuuden voimakas kasvu 70-luvulta lähtien on tärkeä syy Pohjoismaiden korkeaan elintasoon. Muun muassa palkanmuodostus, tulonjakoa tasoitettava verotusjärjestelmä ja sosiaaliset tulonsiirrot ovat vaikuttaneet siihen, että palkkaerot Pohjoismaissa ovat huomattavasti pienemmät kuin useimmissa muissa Euroopan maissa.

Viime vuosien laskenut järjestäytymisaste yhdistettynä työttömyyden ja kilpailun lisääntymiseen merkitsevät sitä, että Pohjoismaiden on nyt yhdistettävä voimansa ja estettävä kolmikantayhteistyön rapautuminen ja luotava mahdollisuudet paremmin järjestäytyneelle työelämälle. Pohjoismaista työmarkkinamallia on kehitettävä, ja sen tulee jatkossakin taata Pohjoismaiden kansalaisille hyvät elinolot.

Pohjoismaiden neuvosto haluaa vahvistaa yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa ihmisarvoisen työn parhaana takuuna Pohjoismaissa. Samalla on tärkeää, että työmarkkinaosapuolten välillä on tasapaino, etteivät keskusteluihin osallistu pelkääntään suuret työnantajajärjestöt, vaan myös pk-yritysten edustajat. Pohjoismaiden neuvosto haluaa, että tätä ongelmakenttää tarkastellaan työelämäalan uuden yhteistyöohjelman (2018–2021) ja sen täytäntöönpanon yhteydessä.

Valiokunnan näkemykset

Mietintö pohjautuu sosiaalidemokraattisen ryhmän laatimaan jäsenehdotukseen. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta käsittelee ehdotuksen Reykjavikissa 20. syyskuuta 2017 pidetyssä kokouksessa ja asettui tukemaan ehdotusta joillakin pienillä tarkistuksilla, jotka on nyt sisällytetty mietintöön. Lisäykset koskevat pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista kolmikantakeskusteluihin, ja myös sitä, että hallitusten ja muiden osapuolten välisten keskustelujen tulee olla tasapainoisia. Valiokunta korostaa myös sitä, että tässä mietinnössä esille otetut ongelmat on syytä huomioida siinä vaiheessa, kun Pohjoismaiden ministerineuvosto ja hallitukset toteuttavat käytännössä uutta vuosien 2018–2021 työelämäalan yhteistyöohjelmaa. Että-lause on sama kuin sosiaalidemokraattisen ryhmän alkuperäisessä ehdotuksessa.

Helsingissä 31. lokakuuta 2017

Arto Pirttilahti (kesk.)

Håkan Svenneling (V)

Hanne Dyveke Søttar (FrP)

Katri Kulmuni (kesk.)

Lena Asplund (M)

Mikael Staffas (Lib)

Mikkel Dencker (DF)

Nils Aage Jegstad (H)

Orla Hav (S)

Pyry Niemi (S)

Ruth Marie Grung (S)

Solfrid Lerbrekk (SV)

Stein Erik Lauvås (A)

Veera Ruoho (kok.)

Ville Skinnari (sd.)